У Берліні нарахували 290 вулиць, названих на честь людей з антисемітськими поглядами

Вказівник в Берліні. Фото: Nordenfan, джерело: Wikimedia

До списку, який оприлюднив комісар Берліна по боротьбі з антисемітизмом Семюель Зальцборн, увійшли дуже різні персони. Від батька Реформації та засновника одного з напрямків протестантизму Мартіна Лютера до історика Генріха фон Трейчке та навіть першого канцлера ФРН Конрада Аденауера. Зальцборн особливо наголосив, що йдеться не про перейменування вулиць, а про створення «основи для важливої громадської дискусії», — повідомляє портал RBB24.

Немає сумнівів, що антисемітизм був дуже поширений у Німеччині впродовж століть, тому багато видатних німців, які зробили значний внесок у розвиток суспільства, вирізнялися ненавистю до євреїв. Серед них, наприклад, Мартін Лютер — найвидатніший теолог, провідний перекладач Біблії та один із творців німецької літературної мови. Апогеєм його антисемітських поглядів став памфлет 1543 року «Про євреїв та їх брехню», де богослов сформулював практичні рекомендації щодо примушення «христопродавців» до хрещення. Отже, лютеранам варто було: спалити (а що не згорить, засипати землею) усі синагоги та єврейські школи; зруйнувати будинки євреїв, бо в будинках вони можуть влаштувати те саме, що й у синагогах та школах; вилучити релігійну юдейську літературу; заборонити юдеям вільне переміщення країною (інакше, протестанти мають право грабувати їх на дорогах) і, нарешті, примусити всіх молодих єврейських чоловіків та жінок до важкої фізичної праці. Не зайве нагадати, що навіть Кришталеву ніч нацисти приурочили до дня народження батька Реформації. Проте по всій Німеччині розкидані тисячі Martin-Luther-Strasse.

На площі пастора Німеллера. Фото: Sinuhe20, джерело: Wikimedia

Є в списку й інші персонажі, відомі як активні учасники Опору нацистському режиму, але які відзначилися антисемітськими поглядами. Найяскравіший приклад такого роду — пастор Мартін Німеллер, переконаний пацифіст, чиї антифашистські рядки: «Спочатку вони прийшли за... але я промовчав», знає весь світ. Починав він як кадровий військовий і монархіст, в 1924-му вступив до НСДАП і був вкрай антиєврейськи налаштований. «Яка причина їхнього (євреїв) покарання впродовж тисяч років? — запитував він у одній із проповідей 1935 року. — Дорогі брати, причину легко назвати: євреї розіп'яли Христа!». На честь пастора, удостоєного Ленінської премії миру, названо площу та станцію метро в північній частині Берліна.

Кожному в Німеччині відоме ім'я великого вченого, автора «Історії Німеччини в XIX столітті» в п'яти томах Генріха фон Трейчке, якому належить фраза «євреї — наше нещастя», піднята нацистами на щит через багато років після смерті автора. Ім'я фон Трейчке носить берлінська вулиця, де розташований великий торговий центр.

Навіть у творчості такого письменника, як Томас Манн, можна знайти антисемітські мотиви, хоча згодом він став стійким противником нацистського режиму.

Станція метро ім. Конрада Аденауера. Фото: IngolfBLN, джерело: Wikimedia

Двічі заарештований Гестапо Конрад Аденауер теж не уникнув звинувачень у потуранні антисемітизму, багато в чому через оточення першого повоєнного канцлера (в уряд увійшли колишні нацистські функціонери). У ФРН багато топонімів носять ім'я творця німецького економічного дива.

Водночас політолог Фелікс Зассманнсхаузен, який проводив дослідження, вважає, що лише в деяких випадках перейменування вулиці буде доречним. Як правило, достатньо меморіальної дошки або іншого маркера, який буде доповнений інформацією в онлайн-путівниках.

Максим Суханов